

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÜVEN BOSTAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2016/4293)

Karar Tarihi: 1/7/2020

R.G. Tarih ve Sayı: 6/8/2020-31205

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR
Hicabi DURSUN
Muammer TOPAL
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Raportör : Kamber Ozan TUTAL
Başvurucu : Güven BOSTAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ödenmeyen vergi borcu için taşınmaza haciz konulması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 26/2/2016 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

7. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucu, 1974 doğumlu olup öğretmen olarak görev yapmaktadır.

10. Başvurucu 27/2/2007 tarihinde A.G. Eğitim Hizmeti Ticaret Limitet Şirketinin (Şirket) %20 hissesini satın almış ve beş yıllığına Şirketin müdürü olarak seçilmiştir.

11. Şirketin ödenmeyen vergi borçlarının Şirket ortağı ve kanuni temsilcisi sıfatıyla başvurucudan tahsili amacıyla düzenlenen 2009 yılına ait ödeme emirlerinin iptali istemiyle başvurucu üç dava açmıştır. Bu davalarda başvurucu, Şirketle bir ilgisi olmadığını ve bu nedenle borçlardan sorumlu tutulamayacağını ileri sürmüştür.

12. Bursa 1. Vergi Mahkemesi, davaları kısmen kabul etmiş ve usulüne uygun olarak tebliğ edilmeyen ödeme emirlerinin iptaline, diğer ödeme emirlerinin ise onanmasına karar vermiştir. Kanun yolu incelemesinden geçen kararlar kesinleşmiştir. Başvurucu, iptal edilmeyen ödeme emirleri içeriğinde yer alan vergi borçları için 3.121,34 TL tutarında ödeme yapmıştır.

13. Bursa Vergi Dairesi Başkanlığı (İdare) iptal edilmeyen ödeme emirleri içeriğinde yer alan vergi borçlarının tamamının ödenmediği ve bunların Şirketten tahsil edilemediği gerekçesiyle Bursa'nın Osmangazi ilçesi Demirtaş köyündeki başvurucuya ait 769 ada 7 parselde bulunan 6 No.lu bağımsız bölüm hakkında Şirkete ait vergi borçlarının başvurucudan tahsili amacıyla 8/9/2014 tarihinde haciz işlemi uygulamıştır.

14. Başvurucu 24/9/2014 tarihinde haciz işleminin iptali için dava açmıştır. Dava dilekçesinde; ödeme emirleriyle kesinleşen borcunu yasal süresi içinde ödediği, vergi borcunun silinerek dosyanın kapatıldığı ve borcunun kalmadığı ileri sürülmüştür. Ayrıca amme alacağının zamanaşımına uğramış olması ve ödeme emri tanzim edilmemesi nedenleriyle taşınmaza konulan haczin usulsüz olduğu belirtilmiştir.

15. Davalı İdare cevabında; başvurucunun iptal edilmemiş olan ödeme emirlerine konu borçların tamamını ödemediğini, başvurucuya borcunun bulunmadığına dair bir yazı verilmediğini, Şirketin mal varlığı vergi borçlarını karşılamaya yetmediğinden Şirket ortağı olarak başvurucuya ait taşınmaza haciz konulduğunu belirtmiştir.

16. Şirket temsilcisi A.G. 25/11/2014 tarihli talep dilekçesi ile 10/9/2014 tarihli ve 6552 sayılı İş Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması ile Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına Dair Kanun kapsamında Şirket borcunu 18 ay üzerinden taksitlendirerek yapılandırmıştır.

17. Bursa 2. Vergi Mahkemesi (Mahkeme) 13/5/2015 tarihinde davanın kabulü ile haciz işleminin iptaline karar vermiştir. Mahkeme kararın gerekçesinde, İdare tarafından tahsil edilemeyen Şirkete ait vergi borçlarının başvurucudan tahsili için haciz işleminin tesis edildiğini açıklamıştır. Haciz işlemi sonrasında Şirketin vergi borçlarının 25/11/2014 tarihinde yeniden yapılandırıldığını belirten Mahkeme, Şirket hakkındaki kanuni takibin neticelendirilmemesi nedeniyle bu aşamada başvurucunun taşınmazı hakkında haciz uygulanmasının mümkün olmadığını ifade etmiştir.

18. İdare tarafından karara itiraz edilmiştir. Başvurucu, itiraz dilekçesi veya itiraza cevap dilekçesi sunmamıştır. Bursa Bölge İdare Mahkemesi İkinci Kurulu (Bölge İdare Mahkemesi) 17/9/2015 tarihinde mahkeme kararının bozulmasına ve davanın reddine hükmetmiştir. Bölge İdare Mahkemesi kararının gerekçesinde, yeniden yapılandırma kapsamında dördüncü taksitin son günü olan 30/6/2015 tarihi itibarıyla Şirketin herhangi bir

ödeme yapmaması nedeniyle tecil ve taksitlendirmenin iptal edilmesi karşısında mahkeme kararının gerekçesinin yerinde görülmediği ifade edilmiştir. Bölge İdare Mahkemesi, Şirketten tahsil edilemeyeceği anlaşılan kesinleşmiş vergi borçlarının tahsili amacıyla başvurucuya ait taşınmaza haciz konulmasında hukuka aykırılık görmediğini açıklamıştır.

19. Başvurucu, Bölge İdare Mahkemesi kararına karşı karar düzeltme isteminde bulunmuştur. Karar düzeltme dilekçesinde; vergi borcunun ödendiği, usulsüz bir şekilde hâline münasip evin haczedilmesinin kanuna aykırı olduğu ve Şirket hakkındaki takibin kesinleşmediği belirtilmiştir. Bölge İdare Mahkemesi 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 54. maddesinde yazılı nedenlerden hiçbirinin bulunmadığını belirterek 21/1/2016 tarihinde karar düzeltme istemini reddetmiştir.

20. Nihai karar 20/2/2016 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

21. Başvurucu 26/2/2016 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Mevzuat Hükümleri

22. 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un "*Limited şirketlerin amme borçları*" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Limited şirket ortakları, şirketten tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan amme alacağından sermaye hisseleri oranında doğrudan doğruya sorumlu olurlar ve bu Kanun hükümleri gereğince takibe tabi tutulurlar.

Ortağın şirketteki sermaye payını devretmesi halinde, payı devreden ve devralan şahıslar devir öncesine ait amme alacaklarının ödenmesinden birinci fıkra hükmüne göre müteselsilen sorumlu tutulur.

Amme alacağının doğduğu ve ödenmesi gerektiği zamanlarda pay sahiplerinin farklı şahıslar olmaları halinde bu şahıslar, amme alacağının ödenmesinden birinci fıkra hükmüne göre müteselsilen sorumlu tutulur."

23. 6183 sayılı Kanun'un "*Cebren tahsil ve şekilleri*" kenar başlıklı 54. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Ödeme müddeti içinde ödenmiyen amme alacağı tahsil dairesince cebren tahsil olunur. Cebren tahsil aşağıdaki şekillerden herhangi birinin tatbiki suretiyle yapılır:

...

2. Amme borçlusunun borcuna yetecek miktardaki mallarının haczedilerek paraya çevrilmesi,

..."

24. 6183 sayılı Kanun'un "*Ödeme emrine itiraz*" kenar başlıklı 58. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Kendisine ödeme emri tebliğ olunan şahıs, böyle bir borcu olmadığı veya kısmen ödediği veya zamanaşımına uğradığı hakkında tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içinde alacaklı tahsil dairesine ait itiraz işlerine bakan vergi itiraz komisyonu nezdinde itirazda bulunabilir. İtirazın şekli, incelenmesi ve itiraz incelemelerinin iadesi hususlarında Vergi Usul Kanunu hükümleri tatbik olunur.”

25. 6183 sayılı Kanun'un "Haciz" kenar başlıklı 62. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Borçlunun, mal bildiriminde gösterilen veya tahsil dairesince tesbit edilen borçlu veya üçüncü şahıslar elindeki menkul malları ile gayrimenkullerinden, alacak ve haklarından amme alacağına yetecek miktarı tahsil dairesince haczolunur.”

26. 6183 sayılı Kanun'un "Haczedilemeyecek mallar" kenar başlıklı 70. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“11. Borçlunun haline münasip evi 'ancak evin değeri fazla ise bedelinden haline münasip bir yer alınabilecek miktarı borçluya bırakılmak üzere haczedilerek satılabilir.”

27. 6183 sayılı Kanun'un "Gayrimenkul malların, gemilerin haczi" kenar başlıklı 88. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Her türlü gayrimenkul malların, gemilerin haczi sicillerine işlenmek üzere haciz keyfiyetinin tapuya veya gemi sicillerinin tutulduğu daireye tebliğ edilmesi suretiyle yapılır.”

B. Danıştay İçtihadı

28. Danıştay Dördüncü Dairesinin 7/4/2016 tarihli ve E.2016/6437, K.2016/1544 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

“Görüldüğü üzere haciz işlemine karşı açılan bu davada, mahkemece, davacının ödeme emrine karşı açtığı davadan bahsedilerek bir karar verilmiştir. Olayda, davacının kendisinin ve ailesinin kullandığını iddia ettiği hacze konu konutun haline münasip bir yerden daha fazla değere sahip olduğunun alacaklı amme idaresince tespit edilmemesine karşın haciz uygulanarak ima yoluyla bu durum öngörülmüşse, mahkemesince bu durumun tespitine yönelik olarak İYUK 20. maddesi uyarınca re'sen araştırma yapılarak ve gerekirse bilirkişi incelenmesi yaptırıldıktan sonra düzenlenen bilirkişi raporu dikkate alınarak bir karar verilmesi gerekirken, davacının ödeme emrine karşı açtığı davadan bahsederek davayı reddeden mahkeme kararının davacıya ait konut üzerine konulan haciz yönünden bozulması gerekmektedir.”

29. Danıştay Onüçüncü Dairesinin 27/2/2019 tarihli ve E.2013/2212, K.2019/612 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

“6183 sayılı Kanun'un 70. maddesinde yer alan ve haczedilemeyecek mallardan sayılan borçlunun haline münasip evinin haczedilemeyeceğine ilişkin düzenleme ile, Anasayal güvenceye alınan konut hakkı ve toplumsal yaşamın temel unsuru olan ailenin ve aile birliğinin desteklenmesi ve korunması hedeflenmektedir. Bu sistem içinde bireylerin yaşamsal ve sosyal ihtiyaçlarının özellikle ve öncelikle dikkate alınması sosyal hukuk devletinin gereğidir. Devlet erkinin bireye yansıyan yönü olan idarelerin işlem ve eylemlerinde gerek hukuk devleti gerek idarî usul hükümlerine özellikle dikkat edilmesi gerekmektedir. 6183 sayılı Kanun'da düzenlenen cebri icra usullerinden biri olan haciz,

bireylerin mülkiyet ve yaşam haklarına doğrudan müdahale eden ve ağır yaptırımlar içeren bir işlem olduğundan, bu işlemin uygulanmasında kamu alacağının tahsili amacıyla da olsa devletin varlık nedeni olan bireylerin yaşam alanlarının korunması ve sosyal ve ekonomik açıdan teşvik edilmesinin sağlanması hususları göz ardı edilemez. Haciz işlemi, bu özelliklerinden dolayı idarî usulün titizlikle uygulanması gereken işlemlerdendir. Amme borçlusunun konut olarak ikâmet ettiği evin haczi ise Anayasal güvenceye alınan bireylerin sosyal ve ekonomik haklarının korunması bakımından önem arz etmektedir. Bu hususlar gözönünde bulundurularak amme borçlusunun mesken olarak kullandığı evin haczedilebilmesi amme alacağının tahsilinde en son başvurulacak yol olmalıdır. Borçlunun başka taşınır ve taşınmaz malvarlığının bulunup bulunmadığı araştırılarak, varsa öncelikle bu malların haczinin sağlanması, borcun karşılanmaması durumunda da mesken olarak kullanılan evin haczinin 6183 sayılı Kanun'un 70. maddesinin 11. fıkrasında belirtilen usul ve esaslara göre gerçekleştirilmesi sosyal hukuk devletinin gereğidir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

30. Mahkemenin 1/7/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

31. Başvurucu, taşınmazına vergi borcu nedeniyle haciz konulmasının kanuni dayanaktan yoksun olduğunu belirtmiştir. Vergi borcunun ödendiğine ve hâline münasip evinin haczedilemeyeceğine ilişkin iddia ve itirazların cevapsız bırakıldığını vurgulamıştır. Mahkeme ve Bölge İdare Mahkemesinin Şirketin borçlarının yapılandırılması ve Şirket hakkındaki takibin kesinleşmesi ile ilgili bir inceleme yaparak karar vermesinden yakınmıştır. Taşınmazının hâline münasip ev niteliğinde olması nedeniyle haciz işleminin usule ve şartlara uygun gerçekleşmediğini, ayrıca emsal içtihatlarla aykırı olarak karar verildiğini iddia etmiştir. Başvurucu sonuç olarak bu gerekçelerle mülkiyet ve adil yargılanma hakları ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

32. Bakanlık, Komisyon kararında yapılan değerlendirme çerçevesinde görüş bildirdiğini ifade etmiş ve derece mahkemeleri kararları kapsamında başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edilmediğini belirtmiştir.

B. Değerlendirme

33. Anayasa'nın "*Mülkiyet hakkı*" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

34. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucu, mülkiyet hakkının ihlali iddiası yanında ayrıca adil yargılanma hakkı ile eşitlik ilkesinin de ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Ancak başvuruçunun şikâyetinin özünü ödenmeyen vergi borcu nedeniyle taşınmazının haczi oluşturduğundan başvurunun mülkiyet hakkı kapsamında incelenmesi uygun görülmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

35. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Mülkün Varlığı

36. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Somut olayda haciz konulan bağımsız bölüm, tapu kaydında başvuruçunun adına kayıtlı olduğundan mülkün varlığı açıktır.

b. Müdahalenin Varlığı ve Türü

37. Vergi ve benzeri yükümlülükler ile sosyal güvenlik prim ve katkılarını belirlemeye, değiştirmeye ve ödenmesini güvence altına almaya yönelik müdahalelerin -taşıdıkları amaçlar dikkate alındığında- devletin mülkiyetin kamu yararına kullanımını kontrol veya düzenlenmesi yetkisi kapsamında incelenmesi gerekmektedir (benzer yöndeki kararlar için bkz. *Arif Sarıgül*, B. No: 2013/8324, 23/2/2016, § 50; *Narsan Plastik San. ve Tic. Ltd. Şti.*, B. No: 2013/6842, 20/4/2016, § 71).

38. Somut olayda vergi borcunun ödenmemesi nedeniyle başvuruçuya ait taşınmaza haciz konulması suretiyle başvuruçunun mülkiyet hakkına müdahale edilmiştir. Vergi borcunun tahsili amacıyla kamu makamlarınca yapılan bu müdahalenin mülkiyetin kullanılmasının kontrolü veya düzenlenmesine ilişkin üçüncü kural çerçevesinde incelenmesi gerekmektedir.

c. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

39. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

40. Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkı sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş, bu hakkın kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılabilceği öngörülmüştür. Mülkiyet hakkına müdahalede bulunulurken Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen 13. maddesinin de gözönünde bulundurulması gerekmektedir. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için müdahalenin kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ayrıca ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekmektedir (*Recep Tarhan ve Afife Tarhan*, B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 62).

i. Kanunilik

41. Mülkiyet hakkına yönelik müdahalelerde ilk incelenmesi gereken ölçüt kanuna dayalı olma ölçütüdür. Bu ölçütün sağlanmadığı tespit edildiğinde diğer ölçütler bakımından inceleme yapılmaksızın mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılacaktır. Müdahalenin kanuna dayalı olması, iç hukukta müdahaleye ilişkin yeterince ulaşılabilir, belirli ve öngörülebilir kuralların bulunmasını gerektirmektedir (*Türkiye İş Bankası A.Ş.* [GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 44; *Ford Motor Company*, B. No: 2014/13518, 26/10/2017, § 49; *Necmiye Çiftçi ve diğerleri*, B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 55).

42. Somut olayda kamu makamlarınca mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin 6183 sayılı Kanun'un 54. ve 62. maddelerine dayandırıldığı görülmektedir. Bu kapsamda ödenmeyen kamu alacakları için taşınmaz üzerinde haciz işlemi uygulanabileceği hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla söz konusu Kanun hükümlerinin açık, ulaşılabilir ve öngörülebilir mahiyette olduğu dikkate alındığında başvuruçunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuna dayalı olduğu kuşkusuzdur.

ii. Meşru Amaç

43. Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri uyarınca mülkiyet hakkı ancak kamu yararı amacıyla sınırlandırılabilir. Kamu yararı kavramı, mülkiyet hakkının kamu yararının gerektirdiği durumlarda sınırlandırılmasına imkân vermekte ve bir sınırlandırma amacı olmasının yanı sıra mülkiyet hakkının kamu yararı amacı dışında sınırlandırılmayacağını öngörerek ve bu anlamda bir sınırlama sınırı oluşturarak mülkiyet hakkını etkin bir şekilde korumaktadır. Kamu yararı kavramı, devlet organlarının takdir yetkisini de beraberinde getiren bir kavram olup objektif bir tanıma elverişli olmayan bu ölçütün her somut olay temelinde ayrıca değerlendirilmesi gerekir (benzer yöndeki karar için bkz. *Nusrat Külâh*, B. No: 2013/6151, 21/4/2016, §§ 53, 56; *Yunis Ağlar*, B. No: 2013/1239, 20/3/2014, §§ 28, 29).

44. Vergi borçlarının ödenmesi için gerekli tedbirlerin alınması, bu kapsamda gerekli ve uygun araçların seçilmesinde kanun koyucunun geniş bir takdir yetkisi bulunmaktadır. Kişilerin kamuya olan borçlarının tahsili için yasal düzenlemeler yapılmış olup başvuruya benzer olay açısından kişinin kamuya olan borcunu süresi içinde ödememesi nedeniyle borcun tahsili amacıyla aracına haciz konulması, ardından satılarak borcun tahsilinin kısmen veya tamamen sağlanmasında kamu yararı olduğu açıktır (*Gümüşdere İnşaat Ticaret ve Sanayi A.Ş.*, B. No: 2013/5016, 16/4/2015, § 58). Dolayısıyla somut olayda, kamu alacağının tahsili için başvuruçuya ait taşınmazın haczedilmesinde kamu yararı mevcut olup müdahalenin meşru bir amaç taşıdığı açıktır.

iii. Ölçülülük

(1) Genel İlkeler

45. Son olarak kamu makamlarınca başvuruçunun mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyle gerçekleştirilmek istenen amaç ve bu amacı gerçekleştirmek için kullanılan araçlar arasında makul bir ölçülülük ilişkisinin olup olmadığı değerlendirilmelidir.

46. Ölçülülük ilkesi *elverişlilik*, *gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen müdahalenin ulaşılacak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılacak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu

olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmamasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016, § 18; *Mehmet Akdoğan ve diğerleri*, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

47. Ölçülülük ilkesi gereği kişilerin mülkiyet hakkının sınırlandırılması hâlinde elde edilmek istenen kamu yararı ile bireyin hakları arasında adil bir dengenin kurulması gerekmektedir. Bu adil denge, başvurucunun şahsi olarak aşırı bir yüke katlandığının tespit edilmesi durumunda bozulmuş olacaktır. Anayasa Mahkemesi; müdahalenin ölçülülüğünü değerlendirirken bir taraftan ulaşılmak istenen meşru amacın önemini ve diğer taraftan müdahalenin niteliğini, başvurucunun ve kamu otoritelerinin davranışlarını da gözönünde bulundurarak başvurucuya yüklenen külfeti dikkate alacaktır (*Arif Güven*, B. No: 2014/13966, 15/2/2017, §§ 58, 60).

48. Anayasa'nın 35. maddesi usule ilişkin açık bir güvenceden söz etmemektedir. Bununla birlikte mülkiyet hakkının gerçek anlamda korunabilmesi bakımından bu madde, Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarında da ifade edildiği üzere mülk sahibine müdahalenin kanun dışı veya keyfî ya da makul olmayan şekilde uygulandığına ilişkin savunma ve itirazlarını sorumlu makamlar önünde etkin bir biçimde ortaya koyabilme olanağının tanınması güvencesini kapsamaktadır. Bu değerlendirme ise uygulanan sürecin bütününe bakılarak yapılmalıdır (*Züliye Öztürk*, B. No: 2014/1734, 14/9/2017, § 36; *Bekir Yazıcı* [GK], B. No: 2013/3044, 17/12/2015, § 71).

49. Mülkiyet hakkının usule ilişkin güvenceleri hem özel kişiler arasındaki mülkiyet uyuşmazlıklarında hem de taraflardan birinin kamu gücü olduğu durumlarda geçerlidir. Bu bağlamda mülkiyet hakkının korunmasının söz konusu olduğu durumlarda usule ilişkin güvencelerin somut olayda yerine getirildiğinden söz edilebilmesi için derece mahkemelerinin kararlarında konu ile ilgili ve yeterli gerekçe bulunmalıdır. Ayrıca belirtmek gerekir ki bu zorunluluk davacının bütün iddialarına cevap verilmesi anlamına gelmemekle birlikte mülkiyet hakkını ilgilendiren davanın sonucuna etkili esasa ilişkin temel iddia ve itirazların yargılama makamlarınca özenli bir şekilde değerlendirilerek karşılanması gerekmektedir (*Kamil Darbaz ve Gmo Yapı Grup End. San. Tic. Ltd. Şti.*, B. No: 2015/12563, 24/5/2018, § 53).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

50. Başvuruya konu olayda kamu alacağının tahsili amacıyla bağımsız bölümüne haciz konulması üzerine başvurucu, Şirketten kaynaklı vergi borcunu tamamen ödediğini ve bu nedenle haczin usulsüz olduğu iddiasıyla iptal davası açmıştır. Mahkeme; vergi borcunun yapılandırıldığı, dolayısıyla takibin henüz neticelendirilmediği gerekçesiyle haciz işlemini iptal etmiştir. Bölge İdare Mahkemesi, yapılandırma taksitinin ödenmemesi nedeniyle haciz işleminde hukuka aykırılık bulunmadığını belirterek davalı İdarenin itiraz başvurusunu kabul etmiştir. Başvurucunun karar düzeltme talebi ise Bölge İdare Mahkemesi tarafından reddedilmiştir.

51. Başvurucu öncelikle vergi borcunun ödendiğini ve Şirketle ilgili kendisine tahakkuk ettirilmiş bir borç bulunmadığını ileri sürmektedir. Bu aşamada belirtmek gerekir ki yargılama sürecinde delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanması -kural olarak- derece mahkemelerinin takdirindedir. Somut olayda derece mahkemeleri kararlarında

Şirkete ait vergi borcunun 6552 sayılı Kanun kapsamında yapılandırıldığı, bir dönem Şirketin ortağı ve temsilcisi olan başvurucunun 6183 sayılı Kanun uyarınca vergi borçlarından sorumlu olduğu belirtilmiştir. Başvurucunun kamu alacağındaki sorumluluğu kapsamda derece mahkemeleri kararlarının açıkça keyfi olduğu veya bariz bir takdir hatası içerdiği söylenemez.

52. Başvurucu özellikle 6183 sayılı Kanun'un 70. maddesi uyarınca hâline münasip evin haczedilemeyeceği yönündeki iddia ve itirazının derece mahkemelerince değerlendirilmemiş olmasından şikâyetçidir. Mülkiyet hakkının korunmasının gereklilikleri kapsamında davanın sonucuna etkili olacak esasa ilişkin söz konusu iddianın yargılama makamlarınca özenli bir şekilde değerlendirilerek karşılanması önem taşımaktadır.

53. 6183 sayılı Kanun'un 70. maddesinde haczedilemeyecek mallar gösterilmiş ve hâline münasip evin hangi şartlarda haczedilebileceği düzenlenmiştir. Bunun için ise öncelikle hacze konu evin hâline münasip bir ev olup olmadığının tespiti gerekecektir. Buna göre hâline münasip evin değeri borcun değerinden fazlaysa yine münasip bir yer alabilecek kadar miktar borçluya bırakılarak haciz işlemi yapılabilecektir. Dolayısıyla hacze konu evin niteliği haczin koşullarını etkilemekte ve uygulanabilirliğini belirlemektedir. Danıştayın yukarıda ifade edilen kararları da (bkz. §§ 28, 29) incelendiğinde hâline münasip ev durumunun resen araştırılması gerektiği hususunun vurgulandığı görülmektedir.

54. Belirtilen çerçevede somut olaydaki mahkeme kararı incelendiğinde haczin usulsüz olduğu iddiası kapsamında hâline münasip ev iddiasının değerlendirilmediği görülmektedir. Bununla birlikte dava başvuru lehine kabul edilmiş ve haciz işlemi iptal edilmiştir. Bu aşamada başvurucunun itiraz başvurusu yapmadığı anlaşılrsa da davanın başvuru lehine sonuçlandığı gözetildiğinde başvurucudan hâline münasip ev itirazına dayalı bir itiraz başvurusu yapmasının beklenmesi anlamlı değildir.

55. Öte yandan İdarenin itiraz başvurusuna karşılık olarak başvurucunun hâline münasip ev iddiasını ileri sürmesinin beklenmesi de mümkün gözükmemektedir. Şöyle ki İdarenin itirazlarının içeriği incelendiğinde hâline münasip ev iddialarının yer almadığı, itirazların borcun ödenmediği kapsamında yapıldığı görülmektedir. Dolayısıyla İdarenin ileri sürmediği bir iddia yönünden başvurucunun İdarenin itiraz başvurusuna hâline münasip ev bağlamında cevap vermesini beklemek mümkün olmayacaktır.

56. Bölge İdare Mahkemesi kararı ile İdare lehine hukuksal bir durum ortaya çıkmıştır. Bu yeni durum karşısında başvuru, hâline münasip ev iddiasını karar düzeltme yolunda ileri sürmüştür. Bununla birlikte Bölge İdare Mahkemesi, başvurucunun bu iddiası yönünden gerekçeli bir şekilde değerlendirme yapmadan karar düzeltme istemini reddetmiştir.

57. Somut olayda yapılan yargılama sürecinin bütününe bakıldığında başvurucunun hâline münasip ev iddiası açıklığa kavuşturulamamıştır. Söz konusu iddia mülkiyet hakkının korunması yönünden önem taşımaktadır. Zira bu hususun tespiti haciz işleminin gerçekleştirilmesi, kapsamı ve sonuçları yönünden belirleyici olacaktır. Dolayısıyla mülkiyet hakkına ilişkin yargılamanın sonucu bakımından esasa etkili söz konusu iddia yönünden derece mahkemelerince yapılan değerlendirmenin yeterli olmadığı anlaşılmaktadır.

58. Sonuç olarak derece mahkemelerinin kararlarının mülkiyet hakkına ilişkin davanın sonucuna etkili olabilecek mahiyetteki iddia ve itirazlara cevap verecek nitelikte

yeterli bir gerekçe içermediği tespit edilmiştir. Bu sebeple mülkiyet hakkının korunmasında usule ilişkin güvencelerin somut olayda yerine getirilmediği sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla müdahalenin taşıdığı meşru amacın dayandığı kamu yararı ile başvuru hakkının korunması arasında olması gereken adil denge başvuru aleyhine bozulmuş olup müdahale ölçülü değildir.

59. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

60. 30/11/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvuru hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...”

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuru lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

61. Başvuru, yargılamanın yenilenmesi ve tazminat talebinde bulunmuştur.

62. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018,) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (*Aligül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

63. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

64. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı veya mahkemenin ihlali gideremediği durumlarda Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanunun 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen

bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir karar kendisine ulaşan mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemeksizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir (*Mehmet Doğan*, §§ 58, 59; *Aligül Alkaya ve diğerleri (2)*, §§ 57-59, 66, 67).

65. İncelenen başvuruda, derece mahkemeleri kararlarının, mülkiyet hakkına ilişkin davanın sonucuna etkili olabilecek mahiyetteki iddia ve itirazlara cevap verecek nitelikte yeterli bir gerekçe içermemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

66. Bu durumda mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden yargılama ise bireysel başvuruya özgü düzenleme içeren 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken iş yeniden yargılama kararı verilerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Bursa 2. Vergi Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekmektedir.

67. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

68. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 239,50 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucaya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA**,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının **İHLAL EDİLDİĞİNE**,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Bursa 2. Vergi Mahkemesine (E.2014/1323, K.2015/685) **GÖNDERİLMESİNE**,

D. Başvurucunun tazminat talebinin **REDDİNE**,

E. 239,50 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucaya **ÖDENMESİNE**,

Başvuru Numarası : 2016/4293

Karar Tarihi : 1/7/2020

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvuru Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 1/7/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Muammer TOPAL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ